

OVERSÆTTELSER AF VML

Strategier og problemer

Det er naturligvis fondets og forlagets ønske at få oversat VML til så mange sprog, som muligt, og så hurtigt, som muligt, gøre budskaberne tilgængelige for så mange mennesker, som muligt. At få oversat og udgivet værket er imidlertid meget økonomisk krævende; en belastning, der vejer så meget desto tungere, fordi fond og forlag er nonprofit. I det omfang fond og forlag har kunnet finansiere det, er der udført professionelle oversættelser – således med den engelske, tyske, spanske, franske, italienske og russiske udgave – mens andre er foretaget helt eller delvist af frivillige oversættere – således med eksempelvis den svenske, finske, norske og ungarske udgave.

En fortløbende proces

For den engelske og tyske oversættelses vedkommende har fond og forlag selv nogenlunde kunnet vurdere resultatets kvalitet. For de øvrige sprogs vedkommende har vi støttet os til diverse rådgivere, men ikke sjældent er der opstået tvivl om hvorvidt større eller mindre dele af en oversættelse har været acceptable. I sådanne situationer har det været vores strategi at støtte os bedst muligt til vore rådgiveres vurderinger og så ellers udgive de foreliggende oversættelser ud fra den betragtning, at en rimelig oversættelse er bedre end slet ingen. Desuden er det i flere tilfælde gået sådan, at vi, efter at have publiceret en oversættelse, har fået henvendelser fra sprogkyndige inden for det pågældende sprogområde, som følte sig grebne af værket og tilbød deres hjælp med at forbedre den foreliggende oversættelse.

Af samme grund opfordrer vi læsere, der bliver opmærksomme på evt. fejl eller mangler i oversættelserne, til at delagtiggøre fond eller forlag i deres opdagelser. Sådanne henvendelser vil komme til at indgå i næste revision af de pågældende oversættelser.

I nogle tilfælde er det lykkedes at få oversat VML til et andet sprog, uden at det er lykkedes at få oversættelsen udgivet i det pågældende land. Derfor vil man på netsiden kunne finde VML på nogle sprog, hvortil der endnu ikke svarer en udgivelse i bogform.

Generelle oversættelsesproblemer:

Titlen på værket

Hvordan oversættes titlen, når der ikke findes et dækkende ord for "vandrere!" på det andet sprog? I både den tyske og den engelske udgave udelod oversætterne således dette problematiske verbum, hvormed titlen på værket blev hhv.: "Dem Licht entgegen" og "Toward the Light", altså i begge tilfælde "Mod lyset". Vel klunger titlen på denne måde mere tysk og mere engelsk, men en vigtig betydning falder bort: opfordringen til mennesket om at "vandre" fremad. Samtidig indgår titlen "Vandrer mod Lyset!" i en helhed med bogens forskellige hovedafsnit hvis titler lyder: "Tilgiver Eders Fjender!", "Elsker Hverandre!", "Som I saa skulle I og høste!" og "Søger og I skulle finde!" – altså en hel række af opfordringer som sammenfatter VML's budskab. Yderligere kan det nævnes at "vandringen" som billede på menneskets lange vej, gennem mange jordeliv, frem mod det fjerne mål, Guds rige, anvendes i stort omfang gennem hele bogen. Som eksempel kan nævnes lignelserne om de to brødre og "Vejene". Når selve titlen på værket således volder besvær på to af verdens største sprog, siger det sig selv, at også mangfoldige andre forhold har vist sig vanskelige.

Konsekvens i ordvalget

En stor udfordring for oversætterne af alle udgaver har været opnåelsen af konsekvens i ordvalget. Mange udtryk og begreber anvendes yderst præcist i VML, og det kræver et stort overblik over værket at kunne vurdere, hvilken betydning der i hvert enkelt tilfælde lægges i begreberne. Således med "Aand", "Lys", "Skabning", "Hjerne", "Samvittighed" og talrige andre. Vigtigheden af dette punkt forstår man først rigtigt, når man sætter sig ind i efterskriftet til VML. Her forklarer værkets ophavsmænd, hvor vanskeligt det var at finde gloser i det danske sprog, som kunne give os et retvisende billede af forhold i de astrale verdener, der så grundlæggende adskiller sig fra jordiske erfaringer. Allerede det originale værk er altså en form for oversættelse.

Stilen i Ardors Beretning

Endnu vanskeligere at føre over i et andet medium er stilen i Ardors Beretning. Den er poetisk, sprogligt arkaiseret og rytmisk gennemarbejdet – hvordan ramme noget tilsvarende på andre sprog? De forskellige oversættere har været nødt til at gendigte i et vist omfang, og originalens oratorisk-rytmiske kvaliteter er således flere steder gået helt eller delvist tabt i oversættelsen. Ardor bruger fx mange korte hovedsætninger sideordnet vha. konjunktionen "og". Et beskåret eksempel fra s.16:

"Og Guds Hjælpere samlede alle Skyggerne fra Jorden[...]. Og se, der var en mægtig Hærskare [...]! Og Gud gav hver Skygge en Gnist af sit eget flammende Væsen. Og Han tog dem alle i Forvaring"

At rytmikken i Ardors mundtlig-oratoriske stil beror på bl.a. sådan sætningsbygning, har voldt nogle oversættere vanskeligheder, hvorfor man ser stedvise tendenser til at komprimere de mange korte hovedsætninger i længere underordningsforbindelser, på bekostning af originalens nærmest "messende" rytme.

Populariseringsforsøg

I forbindelse med oversættelsesproblemerne bør også nævnes de initiativer til "foryngende" bearbejdnings af VML, der har været forsøgt i de senere år. Sådanne indgreb, der kan sammenlignes med de omskrivninger af Ny Testamente eller Søren Kierkegaards værker, man har set herhjemme, udføres i god tro, men er ikke desto mindre overgreb på enestående sproglige kunstværker. En bearbejdning af Ardors Beretning svarer således til, at man tager en kunstfærdig altertavle fra middelalderen og maler om på dens religiøse motiver ud fra en tanke om, at den moderne beskuer skal have dem oversat til noget kendt for at få udbytte af tavlen. Fra fonds og forlags side tages der på det kraftigste afstand fra ethvert populariseringsforsøg. Det er vores opfattelse, at alle mennesker, der oprigtigt ønsker at forstå VML!, også vil kunne det. Og de, der kun ønsker et hurtigt overblik over værkets indhold, kan opnå dette ud fra nærværende side eller forlagets informationsbrochurer.

På vegne af fond/forlag,
Christian N. Eversbusch og Thomas Jørgensen.